

cam, in Disamis sic: homo currit: omnis homo est animal: ergo animal currit. Secundum ad primam figuram: in Darij: omne, quod currit, movetur: sed animal currit: ergo animal movetur. Et hæc de Enshymemate, quæ omnia apud Titelmanum habentur, vt supra.

CAPVT. IX.

De Inductione, & Exemplo.

Inductio quid.

Descensus quid.

Nota.

Inter argumentationis species, Inductio, & Exemplum annumerantur. Inductio, seu Ascensus, cui Reductio, seu Descensus opponitur; pro vt ex Aristol. 1. Post. capit. 24. & secundo Posteriorum cap. 28. colligitur: est argumentatio, in qua ex singularibus sufficienter enumeratis colligitur vniuersale, seu magis commune: vt hic homo est animal: & sic de singulis hominibus: ergo omnis homo est animal: & deseruit Inductio ad veritatem propositionum ostendendam. Descensus vero, qui ad propositionum falsitatem aperiendam conducit, est argumentatio, in qua ex vniuersali, vel magis communi colliguntur singularia sufficienter enumerata: vt verbi gratia, omnis homo est animal: ergo hic homo est animal: & hic homo est animal: & sic de singulis.

Sed pro istorum diuisione est aduertendum: quod hæc coniunctio, & dupliciter potest sumi: copulatiue, & copulatiue; quando diuersas propositiones copulat: vt hic homo est animal: & hic homo est animal. Copulatiue vero, quando copulat diuersos terminos in eadem propositione: vt hic homo; & hic homo; & hic homo sunt tres homines. Similiter hæc coniunctio, vel, dupliciter sumitur: disiunctiue, & disiunctiue: disiunctiue, quando diuersas propositiones disiungit: vt hic homo est albus: vel hic homo est albus; vel hic homo est albus: disiunctiue autem, quando diuersos terminos in eadem propositione disiungit: vt hic equus; vel hic equus; vel hic equus requiritur ad equitandum.

Ex quo colligitur quatuor modis sumi Ascensum, & Descensum: alius est copulatiuus: alius copulatus: alius disiunctiuus: alius disiunctus. Ascensus copulatiuus est argumentatio, in qua, ex singularibus sufficienter enumeratis copulatiue, colligitur vniuersale. Descensus vero copulatiuus est argumentatio e contra, in qua ex vniuersali colliguntur singularia sufficienter enumerata copulatiue: similis autem Ascensus, & Descensus solum fit sub termino supponente distributiue: verbi gratia in hac propositione: omnis homo est animal: si velit aliquis ascendere, vel descendere sub illo termino, homo, supponente distributiue: tenetur vti Ascensu, vel Descensu copulatiuo: Ascensu quidem: hoc modo: hic homo est animal: & hic homo est animal: & sic de singulis: ergo omnis homo est animal. Descensu vero sic: omnis homo est animal: ergo hic ho-

Ascensus copulatiuus. Descensus copulatiuus.

mo est animal: & hic homo est animal: & sic de singulis.

Ascensus copulatus, in qua, ex singularibus sufficienter enumeratis copulatiue, colligitur vniuersale, seu magis commune. Descensus copulatus est argumentatio, in qua, ex vniuersali, vel magis communi, colliguntur singularia sufficienter enumerata copulatiue. Similis autem Ascensus, & Descensus, solum fit sub termino supponente suppositione confusa copulatiue: vt in hac propositione: omnes Apostoli Dei sunt duodecim: sic licet ascendere, seu descendere: hic est Apostolus Dei: & hic: & hic: & sic de duodecim: nec cõpleatur numerus duodenarius collectiue; & hi sunt duodecim: ergo omnes Apostoli Dei sunt duodecim. Descendere vero sic: omnes Apostoli Dei sunt duodecim: ergo hic est Apostolus Dei: & hic: & hic: vsque ad duodecim.

Ascensus disiunctiuus, in qua, ex singularibus sufficienter enumeratis disiunctiue, colligitur particulare. Descensus disiunctiuus est argumentatio, in qua, ex particulari colliguntur singularia sufficienter enumerata disiunctiue: Similis autem Ascensus, & Descensus, solum fit sub termino supponente determinate: vt in istis propositionibus: aliquis homo est albus; vel homo est albus: sic licet ascendere: hic homo est albus; vel hic homo est albus; & sic de singulis: ergo aliquis homo est albus. Descendere vero sic: aliquis homo est albus: ergo hic homo est albus: vel hic homo est albus: & sic de singulis.

Ascensus disiunctus est argumentatio, in qua, ex singularibus sufficienter enumeratis disiunctiue, colligitur vniuersale, seu magis commune. Descensus vero disiunctus est argumentatio, in qua, ex vniuersali, seu magis communi, colliguntur singularia sufficienter enumerata disiunctiue. Similis autem Ascensus, seu Descensus, solum fit sub termino supponente suppositione confusa disiunctiue, vt in hac propositione: Equus requiritur ad equitandum: sic licet ascendere: hic Equus; vel hic: vel hic: & sic de singulis: requiritur ad equitandum: ergo Equus requiritur ad equitandum. Descendere autem sic: Equus requiritur ad equitandum: ergo hic Equus vel hic: vel hic: & sic de singulis requiritur ad equitandum.

Pro Ascensu, & Descensu sunt aliquæ regulæ obseruandæ: prima: eũ Ascensus deseruiat ad indagandam veritatem propositionis: & Descensus ad falsitatem: & per Ascensum copulatiuum semper colligatur vniuersalis propositio: & per disiunctiuum, particularis, vel in diffinita: ideo ad veritatem vniuersalis, omnes particulares debent esse veræ: ad falsitatem autem sufficit vna particularis falsa: ad veritatem verò particularis, seu indiffinitæ, sufficit vna particularis vera: ad falsitatem autem: quod omnes sint simul falsæ.

Secunda regula: in Ascensu, & Descensu seruandus est ordo: vt scilicet prius ascendam sub subiecto: deinde sub prædicato: hæc tamen cõditio ne seruata: quod prior terminus, qui per Ascensum iam manet resolutus: etiam si sit vniuersalis: semper debet singulariter sumi in resolutione alterius, & non vniuersaliter. Exemplum: omnis

Ascensus copulatus. Descensus copulatus.

Ascensus disiunctiuus. Descensus disiunctiuus.

Ascensus disiunctus. Descensus disiunctus.

1. Regula.

2. Regula.

omnis homo est aliquid animal: prius ascenditur sub illo termino, homo, copulatiue: cum distributiue supponat: deinde sub illo termino, animal, disunctiue: cum supponat determinate: hoc modo: hic homo est aliquid animal: & hic homo est aliquid animal: & sic de singulis: ergo omnis homo est aliquid animal. Deinde sub prædicato: hic homo est hoc animal: vel hic homo est hoc animal: & sic de singulis: ergo hic homo est aliquid animal, & cum in priori Ascensu probatum sit; eandem esse rationem de omnibus hominibus; sequitur: quod omnis homo est aliquid animal: & idem de descensu dicatur.

Si etiam subiectum propositionis constet obliquo, & recto, diuersimode supponentibus; prius debet fieri ascensus sub obliquo; & statim sub recto: quomocumque vterque supponat: verbi gratia cuiuslibet hominis aliqua manus est dextra: prius distribuitur obliquus copulatiue hoc modo: istius hominis aliqua manus est dextra: & sic de singulis: ergo cuiuslibet hominis aliqua manus est dextra. Deinde fit Ascensus sub illo recto, manus, hoc modo: huius hominis hæc manus est dextra: vel huius hominis hæc manus est dextra: vel huius hominis hæc manus est dextra: & sic de singulis: ergo huius hominis aliqua manus est dextra: & cum eadem sit prior ratio de alijs hominibus: vt in priori ascensu probatum est; sequitur: quod cuiuslibet hominis aliqua manus est dextra: & idem de descensibus est dicendum.

3. Regula.

Tertia regula: in ascensu, & descensu semper seruari debent proprietates logicæ: scilicet, quod termini eodem modo significant; & accipiantur in consequente; sicut in antecedente. Ex quo sequitur: quod in descensu nunquam licet arguere a termino confuso ad determinatum singularem, defectu cuius hæc propositio falsificatur: omnis homo est animal: ergo omnis homo est istud animal: quia datur antecedens verum: & consequens falsum. Præterea in Ascensu nunquam licet argumentari ab vno termino non distributo ad distributum: quare hæc propositio nihil valet: homo est albus: ergo omnis homo est albus. Si autem numerarentur omnia singularia copulatiue sumpta; pro distributis censentur: & distribuunt ipsum vniuersale.

Iste modus arguendi per inductionem potest ad syllogismum perfectum reduci: sumendo pro medio ipsam inductionem: & pro maiori extremitate prædicatum conclusionis probandæ; & pro minore extremitate subiectum eiusdem: verbi gratia in Ascensu affirmatiuo: omne, quod est iste ignis; & ille ignis: & sic de singulis: est calidum: sed omnis ignis est iste ignis, & ille ignis, &c. ergo omnis ignis est calidus: in negatiuo sic: nihil, quod est iste ignis; & ille ignis; est frigidum: sed omnis ignis est iste ignis; & ille ignis &c. ergo nullus ignis est frigidus in celarem.

Nota.

Nota tamen: vt Aristoteles notauit: quod

hæc species argumentationis potest deseruire ad probandum principia demonstrationum, quæ indemonstrabilia dicuntur: vt g. totum est maius sua parte: sic potest probari: hoc totum in quantitate est maius sua parte: & hoc totum in quantitate est maius sua parte: & sic de alijs: ergo omne totum est maius sua parte. Et idem de alijs principijs.

Exemplum est argumentatio, in qua ab vno singulari alterum inferitur, propter aliquam similitudinem: verbi gratia D. P. N. Franciscus nihil habens fuit omnia possidens: ergo & nos illius alumni, si nihil habuerimus: omnia possidebimus. Et iste modus argumentandi ad inductionem reducit: appellatur enim inductio imperfecta: & etiam ad syllogismum perfectum: vt facile patere poterit.

Exemplum quid.

CAPVT. X.

De modo proponendi, & respondendi, quem disputantes seruare debent.

Via in hoc Compendio Tyrorem in formamus; illumque argumentatione construere docemus: in hoc vltimo capite, ei modum proponendi argumentationem: si fuerit Proponens: & respondendi: si fuerit Respondens: & quibus verbis, in his vti debet: tradere decreuimus. Cum igitur Dialecticæ sit ars disertoria, ac disputatoria: & disputatio non, nisi inter duos, fieri potest: istorum alter necessario erit proponens: & alter respondens.

Si fuerit Proponens debet in principio suæ disputationis, modestè, & sine ambagibus, ac verborum multiplicitate, captare beneuolentiam, ac veniã Magistro, & omnibus circumstantibus. Deinde breuiter integrã argumentationem proponat aduersus illam partem, quam impugnare desiderat: quod, vbi fecerit: Respondentem sinat suũ exercere munus: nec illum interrumpat: donec aliquid respondeat: poteritque in sua disputatione his verbis vti: arguo; arguor; obijcio; in surgo; probor; confirmo; replicor; suppono; sequitur, &c.

Si autem fuerit Respondens: attente apprehendat ea, quæ Arguens proponit: quibus auditis, statim integram argumentationem fideliter resumat: deinde repetat iterum quam libet argumentationis partem sigillatim: & si argumentatio cõstet in antecedente, maiori; & minori: primo respondebit ad maiorem, mox ad minorem: tandem ad consequentiam: & si aliquam argumentationis partem inuenierit dubiam; distinguat illam: si veram; concedat: si falsam; negat: si impertinentem; dicat: transeat tanquã impertinens. Si in aliqua propositione ponatur aliqua Maxima: respondet: nego, vel concedo Maxima: si aliqua Authoritas: dicat: expli-co autoritatẽ. Si ponantur aliqua aduerbia significantiã comparationem; vt, sicut; ita; & similia: respondebit: nego, vel concedo paritatem rationis: si autem ponatur hoc verbum, sequitur, inferitur, deducitur, seu aliud æquiualens: dicat: concedo, nego, vel distinguo sequelam. Aduertat tamen: quod nunquam con-

Officiũ proponentis.

Officiũ respondentis.

cedat, neget, vel distinguat, nisi nominando partem argumentationis; & his verbis uti debet: concedo; nego; distingo; dubito; transeat: ut concedo, nego, distingo maiorem, vel minorem, vel antecedens; vel sequelam: respectu autem consequentis, & consequentia communitur dicitur: quod debet dicere distingo consequens: & non nego, vel concedo consequens: bene tamen dicit: concedo, & nego consequentiam: non tamen; distingo consequentiam. Ego autem dico: quod respectu istorum eisdem potest uti verbis, quibus ad maiorem, & minorem, & ad antecedens: nam ut in hoc libro cap. 1. diximus: aliud est consequens, & aliud consequentia, & potest conse-

Nota.

quens esse verum: & sic concedi: & consequentia mala: & ita negari: & aliquando dubia: & ita distinguere: ut patet in ista: omne animal est sensibile: ergo omnis canis est sensibilis: quae debet distinguere: est enim vera: si in consequente canis sumatur pro cane domestico, & pisce marino: falsa autem si significet sydus caeleste, & haec de Logica omnino dicta sufficient: ad laudem omnipotentis Dei, immaculate Virginis Mariae: sine labe originalis peccati conceptae, B.P.N.

Francisci, ac omnium nostrorum ordinis sancti, rum.

COMMENTARIA,
PLVRESQVE
 ARTICVLI, AC DIFFICVLTATES SVPER
 LOGICAM,

IOANNIS DVNS, SCOTI, DOCTORIS
Subtilis, ac omnium Theologorum Principis.

PROOEMIALIVM SCOTI,
 QVAESTIO PRIMA.

Utrum Logica sit scientia?

IRCA Logica dli-
 genter inte-
 dens; ut ve-
 rita tes, quae
 in eis sunt
 dubia, cla-
 rius eluces-
 cant; mo-
 uedo dubia
 primo su-
 pra librum Porphyrii; quero vtrum Lo-
 gica sit scientia?
 Videtur quod non: modus sciendi non
 est scientia: Logica est modus sciendi:
 ergo: maior patet a simili: quia modus vi-
 dendu non est visus: probo minorem per
 Arist. secundo Metaphysicae: Absurdum
 est simul querere scientiam, & modum
 sciendi: vbi communiter exponitur:

Text.com.
 15.

modum sciendi: id est, Logiam.
 Item: sexto Metaph. distinguit Arist. *Text.com.*
 scientias in Mathematicam; Naturalem; 2.
 & Diuinam, siue Metaphysicam: sub qua
 rum nulla continetur Logica.
 Item: illud, quod procedit ex commu-
 nibus, non est scientia: quia scientia est
 ex proprijs: sicut & demonstratio, per
 Arist. primo Posteriorum: Logica est ex *Text. 3.*
 communibus: ergo non est scientia.
 Ad oppositum: scientia est effectus de-
 monstratiue concluduntur: ergo, &c.
 Item: haec est per se vera: Logica est
 sciens: ergo Logica est scientia: quia a
 concretis; vbi est praedicatio per se, te-
 net consequentia, ad abstracta.
 Dicendum: quod Logica est scientia:
 quia, quae in ea docentur demonstratiue
 concluduntur: sicut in alijs scientijs: er-